

PROF. DR. DR. H.C. ASUMAN BAYTOP’U ANMA TOPLANTISI İ.Ü. Eczacılık Fakültesi, 19 Mart 2015

İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu’nun ve Farmasötik Botanik Anabilim Dalı’nın kurucusu Asuman Baytop’un vefatından (18.02.2015) bir ay sonra, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Ataman ve Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Afife Mat’ın girişimleriyle A. Baytop’u anmak için 19.03.2015 tarihinde İ.Ü. Eczacılık Fakültesi’nde bir anma toplantısı düzenledi.

Prof. Dr. Asuman Baytop’u Anma Toplantısı,
İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, 19.03.2015
(Fotograf. F. Günergun)

Prof. Dr. Ahmet Araman, açış konuşmasında, talebesi olmaktan gurur duyduğunu bildirdiği Asuman Baytop’un “zerafetini, çalışkanlığını ve bitmek tükenmek bilmeyen sabrını” vurguladı. Ardından, Prof. Dr. Feza Günergun, “Bitkilere tutkun bir botanikçi: Asuman Baytop (1920-2015)” başlıklı sunumunda A. Baytop’un yaşam öyküsünü, araştırmalarını, yayınlarını ve emeklilik yıllarındaki uğraşlarını tanıttı.

Türkiye’deki eczacıların en kıdemli hocası, İ.Ü. Eczacılık Fakültesi Galenik Kürsüsü direktörlerinden Prof. Dr. Kasım Cemal Güven konuşmasına “Asuman Hanım’ın veya biraz daha geniş tutarak Baytop Ailesi’nin eseri olan yeni nesil”e hitap ederek başladı ve şöyle devam etti: “Değerli büyüğümüzü kaybetmenin üzüntüsü içindeyim. Asuman Baytop’u 1947 yılından beri tanırım.

Asuman Hanım, Eczacılık Fakültesi'nin kurucularının dört ayağından biridir. Şahsiyet sahibiydi, çok konuşmazdı, doğru bildiğini söylerdi, kimsenin işine karışmazdı, yardımseverdi, karşılıksız olarak hemen herkese yardım etti. Onların arasında ben de varım, onların arasında bütün bu nesil var. Terbiyeli bir hanımefendiydi. Fakülteye katkısı büyüktür. Eseri olan Herbarium'u o kurdu. Bu konudaki bir çabasını hatırlıyorum. O zaman Farmasötik Botanik Kürsüsü, C Blok'un üst katında iki odadan ibaretti. Laboratuvar ise Teknoloji Kürsüsü ile birlikte yapılırdı. Bir gün Sayın Asuman Baytop çok üzüntülü bir halde geldi. Bizim laboratuvardaki çalışma esnasında, su banyolarından çıkan su buharlarının onun laboratuvarındaki bitkilere zarar verdiğini belirtti. Laboratuvarı tatil edemedik, mecburen oradaki laboratuvarı, dolapları çok sıkışık vaziyetteki kendi odasına veya salona aldık. O herbariuma çocuğu gibi bakıyordu. O herbarium sadece Fakülteye değil, Botanik Kürsüsü'ne, Türkiye'ye büyük yardımlarda bulundu. Ayrıca Teknoloji Kürsüsü'nde de yardım etti: Prof. Brieskorn'un yazdığı 'İlaç Şekilleri ve Hazırlanmalarının İlmî Esasları' adlı kitabı tercüme eden Asuman Baytop'tur." Kasım C. Güven, Asuman Baytop'un uzun süre Eczacılık Fakültesi'ne hizmet ettiğini, kürsünün öğretim üyelerine katkısının unutulmaması gerektiğini, hatırasını yaşatmanın Fakülte'nin bir borcu olduğunu hatırlatarak konuşmasına son verdi. Bunun üzerine, A. Baytop'un kurmuş olduğu ve büyük emek verdiği herbariuma 'Asuman Baytop Herbariumu' adının verilmesinin çok iyi olacağını, Prof. Dr. Kasım Cemal Güven'in önerisiyle, Prof. Dr. Afife Mat dile getirildi.

Asuman Baytop'un ilk doktora öğrencisi Prof. Dr. Nevin Tanker, Asuman Hanım'ın ne denli öğretici, ne kadar özverili ve dopdolu bir kaynak olduğuna değinerek onun öğreticiliğine, eğiticiliğine, yakınlığına ve dostluğuna vurgu yaptı.

Asuman Baytop'un emekli olmasından sonra İ.Ü. Eczacılık Fakültesi Herbariumu'nun ve Farmasötik Botanik Anabilim Dalı'nın yönetimini üstlenen Prof. Dr. Neriman Özhatay, Asuman Baytop'un ömrünü botanik araştırmalarına ve eğitime adanmış olduğunu belirttikten sonra onun botanik araştırmalarından söz etti: "Prof. Dr. Asuman Baytop'un doğa sevgisi, onu iyi bir botanist ve bir bitki toplayıcısı yapmıştır. Titiz ve prensipli çalışmasıyla sadece sağlam temeller üzerine kurduğu İSTE herbariumu onun eseridir. Ve bugün, Türkiye bitkileri ile çalışan herkese hizmet vermektedir. Bilgi sistemimize kaydedilen bitki örneklerinin sayısı 106.534'tür. İSTE, Türkiye çiçekli bitki ve eğreltilerinin % 80'ini barındırmaktadır ve bu nedenle de birçok botanikçi için uğrak noktasıdır. Trakya ve İstanbul'a gelirse bu oran % 90'dır. Sevgili hocamızın İstanbul, Trakya, Anadolu'ya yaptığı gezilerden topladığı İSTE'de bulunan örnekleri 23.300 kadardır. Bu örneklerin çoğunu (15.000) kendisi tayin etmiş, bir kısmını da uzmanlara göndererek tayin ettirmiştir. En son herbarium örneği haline getirdiği ve tayin ederek İSTE'de korunması için gönderdiği iki örnek 2013

yılına aittir.” N. Özhatay, konuşmasının sonunda, Akdeniz bölgesinde bulunan yeni bir *Fritillaria* türünün Asuman Baytop’a ithafen *Fritillaria asumaniae* olarak adlandırıldığını ve yakında yayımlanarak bilim dünyasına tanıtılacağını bildirmiştir.

Uzun yıllar İ.Ü. Eczacılık Fakültesi Farmakognozi Kürsüsü’nde görev yaptıktan sonra akademik yaşamını Gazi Üniversitesi’nde sürdüren Prof. Dr. Ekrem Sezik ise, “Doktora babam Turhan Baytop olarak gözüktüyor, ama doktoramın botanik kısmını (orkideler) Asuman Hoca ile çalıştım. O yüzden benim doktora babam Turhan Baytop, doktora annem ise Asuman Hocadır” diyerek konuşmasına başladı. Asuman Baytop’tan “bildiği halde tedbirli olmayı”, “düzgün çalışmayı”, “bulunan bilgiyi tekrar tekrar doğrulamayı” öğrendiğini belirttiikten sonra, A. Baytop’un çalışma hayatında muhakkak bazı yapılanlara kızmış olduğunu, ancak kızgınlığını hiçbir zaman göstermediğine dikkat çekti. Akademik yaşamını Ankara’da devam ettirmeye başladıktan sonra, hem Turhan Hoca ile hem Asuman Hoca ile irtibatını hiç kesmediğini belirten Sezik’e göre, kendisi bu durumdan çok yarar görmüştür. Daha sonraki temaslarında ve ziyaretlerinde her ikisinden de çok şey öğrendiğini ve akıl da danıştığını belirtti. 2014 yılı yazında Asuman Baytop’u Maltepe’deki evinde iyi ki ziyaret ettiğini belirterek, kendisinin o tarihe kadar hiç el öptürmediğini, ama bu ziyaret sırasında elini öpmüş olmasını çok güzel bir hatıra olarak saklayacağını anlattı.

Fransız eczacı Dr. Michèle Nicolas, A. Baytop ile 33 sene önce başlayan mektuplaşmasından örnekler vererek onunla kurduğu bilimsel ilişki ve dostluğu ifade etti. A. Baytop’un doktora öğrencisi ve daha sonra Farmasötik Botanik Anabilim Dalı’ndaki mesai arkadaşı Prof. Dr. Kerim Alpınar, Eczacılık Fakültesi Dergisi’nde bir makalesinin yayını konusunda A. Baytop (dergi editörü) ile yaptığı yazışmadan yola çıkarak çevresindekilere olan saygısını; çalıştığı konularda yayımlanmış hemen her makalenin ayrı baskısına – o zaman makalelere internet üzerinden ulaşma kolaylığı yoktu -- sahip olduğunu vurgulayarak bilimsel literatüre verdiği öneme ve titiz çalışmasına dikkat çekti.

Son olarak Eczacılık Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Afife Mat, A. Baytop ile ilgili olarak aşağıdaki anı ve düşüncelerini paylaştı:

“Benim akademik yaşamımda Asuman Baytop ve Turhan Baytop hocalarımın çok önemli bir yeri vardır. Bana bitkileri sevdiren ve yol gösteren her iki hocamı da minnetle anıyorum. Asuman hoca bugüne kadar tanıdığım en asil, en alçak gönüllü, en sorumluluk sahibi, en çalışkan, en üretken bilim insanıdır. Emekli olduktan sonra da yıllarca herbaryuma gelerek çalışmış ve makaleler yazmıştır. Asuman hoca son derece hassas bir insandı, hiç kimseye rahatsızlık vermek istemezdi. Fikrini almak üzere bir yazı gösterdiğinizde ya da bir konuyu danıştığınızda eleştirmez ama öğreterek hataları düzeltirdi. Asuman Hoca ve

Turhan Hoca gibi bildiklerini öğreten hocalar ile yetiştiğim için kendimi şanslı sayıyorum. Benim için Baytoplar örnek bir bilim ailesi olmuştur. Her ikisi de kendi alanında dünya çapında otorite olan bilim insanlarıydı. İkisinin adı olan ortak tek bir çalışmaya rastlayamazsınız. Ama tüm çalışmalarında birbirlerine tam destek verdiklerini biliyorum. Birbirlerinin çalışma alanına her zaman saygı göstermişlerdir. Turhan hocamın odasına girdiğimde Asuman hoca oradaysa hatır sorduktan sonra “siz çalışacaksınız ben sizi bırakayım” der ve çıkardı. Kendisine bir konuyu danışmak istediğimizde biz Turhan hocayla birlikte herbaryuma inerdik. Asuman hocaya bir bilgi veya bir bitki sorduğunuzda hiçbir zaman kontrol edip emin olmadan söylemezdi. 1990 yılı Ekim ayında Belgrad ormanından topladığım mantarlardan birini Asuman hoca *Amanita phalloides* olarak tayin edince, birlikte Türkiye'nin mantarları ile ilgilenmeye başladık. Hiç bilmediğim bir konuda nasıl çalışacağımı ondan öğrendim. Asuman hoca ve Turhan hoca o kadar önemli konularda eserler bıraktılar ki bize, onların kitapları olmasa biz ne yapardık diye düşünüyorum.

11 Aralık 1995 tarihinde Turhan hocamızın 75.yaşı ve 50. meslek yılı için bir toplantı yaptık. Toplantının sonunda yaptığı konuşmada söylediği bir sözü hiç unutmuyorum. Kendisinin 3 şansı olduğunu söylemişti: birincisi Heilbronn, Rosenthaler gibi hocalarla yetişmiş olmak; ikincisini hatırlamıyorum; üçüncü şansını da kendisine saklamıştı, ama söylemediği bu üçüncü şansın Asuman hoca olduğunu hepimiz anlamıştık.

Bana yol gösteren, öğreten, örnek olan sevgili Asuman hocamı şükranla anıyorum. Kurmuş olduğu ve büyük emek verdiği herbaryuma “Asuman Baytop Herbaryumu” adının verilmesinin çok iyi olacağı görüşümü de dile getirerek hepimize saygılarımı sunuyorum.”

Prof. Dr. A. Baytop'u anma toplantısından sonra Michèle Nicolas'nın bize verdiği yaptığı konuşmanın bir özeti ve K. Alpınar'ın bu toplantıdan sonra kaleme aldığı yazı, aşağıda sunulmuştur.

Asuman Baytop'tan birkaç mektup...

Michèle Nicolas

Bana bilimsel ve sevecen öğütler, cesaretlendirmeler ve araştırma tutkusunu vererek, beni güçlendirdiği için bugün burada Prof. Asuman Baytop'a minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Asuman Hanım, beni botanik ve etnobotanik konularına yönlendiren, hayatta gerçek mutluluğun çalışmak olduğunu bana gösteren en güzel örnektir.

Asuman Hanımın bana yazdığı ilk mektubun üzerinden tam 33 yıl geçti. Düzenli olarak yazıştığımız bu yıllar içinde yazdığı son derece kibar ve değerli mektuplar birçok şeyin öncüsü oldu: aralıksız süren zengin ve değerli fikir alışverişinin, sadık ve menfaatsiz bir işbirliğinin öncüsü... Bugün mektuplarını yeniden okuduğumda, Baytop ailesi ile tanışmış olmamın bilimsel kariyerimde

ve duygusal hayatımda benim için ne büyük bir şans olduğunu bir kez daha anlıyorum.

Mektupları okudukça, Paris-İstanbul arasında geçen tüm o yıllar gözümün önüne geldi. Yazıştığımız konular aktarlar, dünya botanik bahçeleri ve ünlü botanikçiler, seyahatnameler, botanik tarihi, bitki isimlerinin kökenleri, birlikte hazırladığımız makaleler ve tabii onun çok sevdiği Maçka'daki iekli balkonuydu.

20 Kasım 1982 tarihli mektubunun, benim yazdığım 1 Kasım 1982 tarihli mektubun cevabı olduğunu görüyorum. O zamanlar internet, cep telefonu, sms yoktu ama oldukça hızlı bir şekilde mektuplaşabiliyorduk.

Asuman Hanım, sadece Türkiye florası ve botanik bilimine yaptığı engin katkılar, verdiği çok değerli eserler ile değil, kişiliği ile de anılarımızda kalacak: doğa sevgisi, alçakgönüllülüğü, sabırlı ve titiz çalışması, bilimselliği, dürüstlüğü ve zarafeti...

Bir mektubunda “Temmuz-Ağustos içinde tatlı sohbetlerinizi dinlemek üzere, sevgi ile gözlerinizden öperim.” diye yazmış, bir diğerini ise “İstanbul'da beni ziyarete gelmeniz, gününüzü bana ayırmanız beni çok mutlu etti.” diye bitirmişti. Tatlı sohbetlerimiz, değerli fikirleri, sıcak dostluğumuz benim en güzel Türkiye anılarım arasında her zaman kalacaktır.

Hocam Prof. Dr. Asuman Baytop (1920-2015)

Kerim Alpınar

Öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum hocam Prof. Dr. Asuman Baytop'u, eczacılık mesleğini öğrenmek üzere adım attığım İ.Ü. Eczacılık Fakültesi'nde 1971 yılında tanıdım. Mesleğin temel konularından olan Farmasötik Botanik derslerini öğrencilere anlatışı ve bu esnada gösterdiği renkli bitki 'slide'ları, laboratuvar çalışmalarında öğrencilerin konuya ilgi duymaları için gösterdiği duyarlılık, öğrencilere yaklaşımı çok etkileyiciydi. Hele hafta sonları topladığım bitkilerin bilimsel adlarını öğrenmek üzere laboratuvarımıza getirdiğimde onlarla ilgilenmesi, akademik kariyerimi de şekillendirmişti kafamda.

Bitkilere olan merakımın uyanmasının ardından yanında yürümeye başladığım akademik yolda böyle bir hocam olduğu için ne kadar şanslı olduğumu yıllar ilerledikçe daha da iyi anlayacaktım. Kariyerimin basamaklarında ilerlerken, bir bilim insanının sahip olması gereken bilimsel titizlik ve yardımseverlik, hiç bitmeyen araştırma merakı gibi nitelikleri ondan öğrendim.

Akademik kariyerime başladığım andan itibaren aynı anabilim dalında birlikte çalıştığımız 30 yılı aşkın süre boyunca ve emekli olduktan sonra da evine ziyaretine gittiğimde hep asistanıydım onun. Ve bu, benim için her zaman gurur vericiydi. Her ziyaretimde bilimsel bir bulgudan söz etmesi, bitkilerle ilgili yeni basılan bir dergiden veya kitaptan bahsetmesi, hazırladığı bir yazıyla ilgili ya da bilimsel yenilikleri takip etmedeki heyecanını hissedebiliyordum ve paylaşımı çok etkileyiciydi.

Asistanlığımın ilk yıllarından itibaren çeşitli yörelere yaptığımız botanik gezilerden araştırmalara, eğitim faaliyetlerine kadar pek çok konuda bana katkıda bulunmuş anılarımın her biri ders gibiydi.

Onu şahsen tanımamış olmak elbette üzüntü verici olabilir. Ancak ders kitapları, araştırmaları, ülkemizin eğitim ve bilim hayatına yaptığı katkının değerini koruyacak nitelikte olacaktır.

Bilime ve binlerce eczacının eğitimine katkıda bulunmuş çok değerli bilim insanı, titiz bir eğitimci ve her zaman mütevazî olan hocamı bir kez daha saygıyla anarım.